

самоврядування – вік 18 років, українське громадянство та проживання в межах відповідного територіального виборчого округу. Ми ж вважаємо, що демократична й соціальна спрямованість держави, закріплення в Конституції України основних прав і свобод людини та громадянина є чинником для перегляду виборчого законодавства й розширення осіб, які мають право обирати до органів влади. В цьому аспекті, слід зазначити, що в Україні, на жаль, досі відсутнє нормативне врегулювання механізмів реалізації внутрішньо переміщеними особами прав в сфері місцевого самоврядування. Тому, на нашу думку, законодавцю необхідно внести зміни до вимог, що висуваються до виборців, і закріпити право участі в голосуванні осіб, які фактично та офіційно проживають на території адміністративно-територіальної одиниці протягом останніх 5 років, а для внутрішньо переміщених осіб передбачити спеціальний механізм підтвердження приналежності до територіальної громади.

Отже, з огляду на вищезазначене, можна зробити висновок, про те, що запровадження позитивних моментів виборчої системи Швеції можуть докорінно змінити систему місцевих виборів в Україні, яка на сьогодні потребує негайного реформування.

Список бібліографічних посилань:

1. Закон України «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 року № 595-VIII [Електронний ресурс]. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/595-19>
2. Про місцеве самоврядування у Швеції: Закон Швеції від 13.06.1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfatningssamling/Kommunallag-1991900_sfs-1991-900/?bet=1991:900

УДК 342.736

Світлана Андріївна ЛУБЕНЕЦЬ,

викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7168-5471>

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ІНСТИТУТУ ЕЛЕКТРОННОЇ ПЕТИЦІЇ

Швидкі темпи розвитку інформаційних технологій та Інтернет-ресурсів, набрання ними популярності серед населення країн світу в тому числі і України, призводить до того, що найрізноманітніші правовідносини все частіше відбуваються в Інтернет-мережі та набувають електронної форми. Не оминула така еволюційна трансформація й інститути демократії, у зв'язку з чим з'явилась та розвивається її нова

форма – електронна демократія та відповідні їй інститути. Одним із найпопулярніших серед яких на сьогоднішній день є інститут електронної петиції. Відповідно все це обумовлює актуальність системного та детального наукового дослідження вказаної сфери суспільних відносин.

Теоретично-методологічні аспекти розвитку та впровадження електронної демократії досліджуються в роботах ряду зарубіжних та вітчизняних учених таких, як Д. Белла, З. Бжезінського, Ф. Махлупа, О. Ємельяненко, П. Клімушина, І. Клименка, В. Лисицького, О. Мельника, А. Семенченка, Л. Сморгунова, В. Солодова, О. Шевчука, Т. Вороніної, С. Гнатюка, С. Здіорука тощо. Певні аспекти правового регулювання народної петиції вивчали такі вчені, як Ю. Г. Барабаш, О. В. Петришин, О. Ю. Тодика, В. Я. Тацій, В. М. Шаповал та ін. Однак, на сьогоднішній день, ще відсутній комплексний доктринальний аналіз саме електронної петиції у зв'язку з її новизною.

Досліджуючи правову природу електронної петиції, враховуючи факт її запровадження та регламентації Законом України «Про звернення громадян» [1], вважаємо можна зробити висновок про те, що електронну петицію все ж не слід розглядати виключно, як різновид форми звернення громадян. На нашу думку, електронна петиція це самостійний інститут права з притаманною тільки їй юридичною природою. Вона являє собою багатоаспектне явище за змістом та функціями: це і особлива форма звернення, і право громадян, і інститут електронної демократії, і механізм реалізації політичних прав громадян на участь в управлінні державними справами та вирішенні питань місцевого значення.

Отже, правовий інститут електронна петиція можна розглядати як початковий інститут в межах головних інститутів звернення громадян та гарантій правового статусу особи; і як самостійний інститут електронної демократії.

Аналіз досліджуваного інституту дозволяє виокремити його характерні риси:

- колективність – право подати електронну петицію може бути реалізоване виключно колективно, звернення набуває статусу електронної петиції, лише за умови його підтримки певною кількістю голосів, в протилежному випадку воно буде мати статус електронного звернення, при цьому слід також відрізнити електронну петицію і від звичайного колективного звернення громадян поданого групою осіб. До речі, даний факт, швидше характеризує ці відносини в якості інституту безпосередньої демократії (народна ініціатива), адже, саме для форм безпосередньої демократії характерна вимога підтримки рішення або дії певною кількістю голосів і навпаки нехарактерна для інших форм звернення;

- змістом електронної петиції можуть бути, викладені пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) з будь-яких питань щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних, особистих прав і законних інтересів

та скарги про їх порушення, отже, зміст електронної петиції більш різноманітний на відміну від інших видів звернення, адже, обсяг змісту електронної петиції включає в себе всі інші види звернення;

- особливий предмет регулювання – правові відносини, що виникають з приводу реалізації громадянами права на звернення та інших прав соціально-економічних, політичних, особистих, тому що, використання можливості звернення не є в даному випадку самоціллю, тобто звернення заради звернення. В першу чергу, це право-гарантія, механізм забезпечення реалізації інших видів прав, в тому числі політичних, а в деяких випадках, механізм захисту порушених прав;

- особливий порядок подання, що здійснюється через електронні засоби комунікації, а саме веб-сайти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування;

- особливий порядок розгляду відмінний від інших видів звернень, адже, регламентується не Законом України «Про звернення громадян», а спеціальними нормативними джерелами, такими як Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» (Глава 36-¹) [2], Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розгляду електронної петиції, адресованої Кабінету Міністрів України» [3], Указ Президента України «Про Порядок розгляду електронної петиції, адресованої Президентові України» [4], а також локальними нормативно-правовими актами, наприклад, Рішення Сумської міської ради «Про затвердження Положення про порядок подання електронних петицій та їх розгляду органами місцевого самоврядування міста Суми» [5];

- є інститутом електронної демократії рекомендаційного характеру, за допомогою, якого відбувається електронна участь громадян в управлінні державними справами та вирішенні питань місцевого значення, адже, електронна петиція, що набрала необхідну кількість підписів на підтримку породжує обов'язок відповідних суб'єктів розглянути її і надати обґрунтовану відповідь в установленому законом порядку і в установлені строки, а також, надає їм право в межах власної компетенції прийняти рішення щодо реалізації пропозицій, викладених в петиції;

- вичерпний перелік суб'єктів відносин, що мають специфічну правосуб'єктність, яку вони набувають у зв'язку зі вступом у відносини, регламентовані нормами досліджуваного інституту, коло прав та обов'язків суб'єктів в даному випадку відрізняється від правосуб'єктності осіб, що вступають у відносини під час реалізації права на інші види звернення. Зокрема, наприклад право автора (ініціатора) петиції представити електронну петицію на парламентських слуханнях у Верховній Раді України; обов'язок органів державної та муніципальної влади забезпечити електронну реєстрацію громадян для підписання петиції тощо;

- встановлення кола об'єктів відносин, за допомогою методу негативного врегулювання – «дозволено все, що не заборонено» –

звернення можливе з будь-яких питань, окрім заборонених законом: заклики до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України, пропаганду війни, насильства, жорстокості, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, заклики до вчинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини.

Отже, можна сформулювати наступне визначення: електронна петиція – це інститут права, що являє собою сукупність правових норм, які регулюють відносини, що виникають в наслідок реалізації громадянами права на офіційне колективне звернення, за умови підтримки його законодавчо встановленою кількістю підписів громадян, до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування, яке здійснюється через відповідний офіційний веб-сайт, з будь-яких питань, крім прямо заборонених законом, у формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) чи скарги з метою реалізації чи захисту своїх прав.

Список бібліографічних посилань:

1. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>

2. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 № 1861-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розгляду електронної петиції, адресованої Кабінету Міністрів України» від 22 липня 2016 р. № 457 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/457-2016-%D0%BF>

4. Указ Президента України «Про Порядок розгляду електронної петиції, адресованої Президентом України» 28.08.2015 № 523/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/5232015-19384>

5. Рішення Сумської міської ради «Про затвердження Положення про порядок подання електронних петицій та їх розгляду органами місцевого самоврядування міста Суми» від 25 жовтня 2017 року № 2692-МР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://smr.gov.ua/uk/dokumenty/rishennya-miskoji-radi/2017-mr.html>